

# Foaia

pentru

*Minte, Anima si Literatura.*

N<sup>o</sup>. 10.

Marti 8. Martiu

1860.

## Kővári László.

(Urmare.)

La pag. 114 § 31, dupace D. K. L. pe scurtu espune, cumca judii nobililoru, dominiiloru regale si economii posesoriloru sau redicatu la o stare mai buna, la Kineziaturi, care apoi cu tempu au crescutu in voivodaturi si spanaturi, la pag. 116 si dice: Acésta e urdirea nobilitarei rumaniloru, care nobilitare Sigismundu regele o au immultiitu cu donationale, éra Huniadi in tienutul Hatiegului o a continuatu in mare mesura, asia nobilitate magiara capetandu (rumanii) sau immultiitu natiunea magiara domnitória cu o turma de familii generoase (rumane).

In privinti'a acestei asertiuni a D. K. L. din parte recunosc si eu dupa cum scrie D. K. L. ca dintre rumani au fostu si judi in posesiunile nobililoru, in dominiile regale si economi (la posesori), carii cu tempu s'au redicatu la stare mai nobila; credu, ca au fostu mai multe Kineziaturi romanesce, mai multi Kinezi nobili adeverati posesori de rumani in Ardealu, mai alesu in distripturile romane tienetorie de castru Deva, in Hunedóra si in Hatiegu, si credu si aceea cu convingere deplina, ca aristocratia din Ardealu, class'a nobililoru, cea mai mare parte au statutu din rumani renegati, carii prin politica, interesu magiaru, in contra dreptului istoricu, naturalu si nationalu cu tempu au inmormentatu politicesce natiunea rumana in Ardealu; aceea inse nu o potu concede nici de catu, cumca nobilitatea rumaniloru s'au urditu numai prin doue cai, adeca: prin redicarea judiloru si econo-

mii loro, ai privatiloru, cum scrie D. K., nu potu crede nici de catu.

a) Pentruca in Ardealu a trebuitu se fia si rumani nobili in stare mai inalta intre rumanii, carii, de voia buna au alesu pe Tuhutu ducele ungu-riloru de domnu rumaniloru in Ardealu, caci nuse pôte de feliu supune fara contradicere, si nici de catu nu se pôte cu argumente ponderose ori date istorice arata din ceva scriitori demai de credintia, cumca natiunea rumana, care prin armele ungu-riloru de feliu nu s'au nimicitu, care de voia buna, ne silita de nime, a alesu de domnu siesi pe Tuhutu, ar fi fostu fara persone nobile, ci din contra se adeveresce din Anonimulu Notariu, ca pe Tuhutu domnu rumaniloru din Ardealu nu l'au alesu captivii, servii, ci rumanii locuitori si domnii Ardealului, pe carii D. K. L. si altii asemenea fara argumente si date istorice, numai cu vorbe góle, nui pôte pe toti face servi magiariloru, cum ar vrea Domnialoru, in contra adeverului istoricu.

Nu potu mai incolo crede, ca singuru redicarea judiloru si a economiloru privatiloru ar fi fostu urdirea nobilitarei rumaniloru, pentruca nu numai dintre judii nobililoru si ai dominiiloru regale si dintre economii privatiloru sau redicatu la stare mai nobila, ci si din alte classe de ómeu; despre acestu adeveru ne potu convinge starea cea nobilitare a castrensiloru, a jobagioniloru castreloru si a servientiloru monastiriloru si bisericeloru.

S. Stefauu regele Ungariei precum aflamu la Kéza pag. 89, dintre captivi pre unii, (prin urmare si pre unii dintre rumani) iau renduitu se servésca castreloru cu servitiu mai usioru: („Propter quod omnes captivos redemit S. Stephanus Rex — ex quibus ordinavit Stephanus rex servire suis castris

obsequio leviori“), acești castrensi au fostu în stare mai susu decatu cei supusi servitutei și unii dintre îi au avutu și drepturi nobilitari, precum ne arata donatiunea facuta lui Ioane Huniadi de catra Georgiu Despot'a Serviei, care castrulu Világos, cu orasiile, posesiunile și vilele sale fa daruitu lui Ioane Huniadi séu Corvinu cu acea conditiune, ca nobilii unguresci și rumanii castrensi se remana în nobilitatea lor, drepturile și libertatiile concesse séu date dela regii Ungariei cum cetimu la Fejér în codicea diplomatica tom. 11, pag. 75. — S. Stefanu jobagioniloru castrelor, prin urmare și rumanilor lian datu anumite drepturi, cum se vede din articulu a 19. a decretului regelui Andreiu alu doile, care dice: „Jobagionii castrelor se se tracteze dupa libertatea loru renduita de catra regele S. Stefanu:“ („Jobagiones castrorum teneantur secundum libertatem a Sancto rege Stephano institutam“), acești jobagioni ai castrelor au fostu persoane nobilitari, cum scrie între alții și Eder despre inceputulu sasilor la pag. 104. — S. Stefanu, precum și S. Ladislau și alti urmatiori ai lor servientiloru séu servitoriloru, prin urmare și rumanilor lian datu pamanturi séu posesiuni, acești servi sau numitu nobili precum și jobagionii castrelor. Din aceste se póte chiaru vedé, ca afara de judii nobililoru, dominiiloru regale și afara de economii privatiloru, carii s'au facutu nobili, în stare nobila au fostu și castrensi, jobagionii castrelor și serventii monastiriloru și ai bisericiloru. —

Mai incolo totu în privinti'a asertiunei D. K. L. dela pag. 114 § 31, pe lenga cele mai susu scrise, mai adaugu și aceea, cumca înainte de regele Sigismundu, sub elu și sub Ioane Corvinulu, mai multi dintre rumanii sau inaltiatu la stare nobilitara și pentru eroismu, despre care D. K. L. nimicu memorédia în tractatulu séu despre nobilitatea rumanilor, carii nobili apoi parte, ca se placa unguriloru, parte ca se castige folóse materialii și au negatu originea sa, și legea dulciloru sei parinti și sau facutu unguri bastardi mai alesu pe tempulu reformatiunei, dara aceea o negu perfracte, cumca nobilii rumanii s'ar fi numitu de rendu: nobilii magiari și nobilitatea lor: nobilitate magiara.

Pentruca pe tempulu, despre care vorbesce D. K. L., nobilii de rumanu nu sau numitu de felii:

magiari, ci precum nobilii de unguuru și de altu neamu sau numitu de rendu nobilii remnului, asia sau numitu și nobilii din natiunea rumana, se póte acestu adeveru dovedi din mai multe decrete și diplome de ale regiloru Ungariei și din alte mai multe documente, și anume din documentulu uniunei și al tractatului sub Sigismundu Imperatulu în an. 1437 facutu între nobili, secuii și sasi și între universitatea unguriloru și a rumanilor din Transilvania; din documentulu lui Carolu regelui Ungariei din anu 1320; din documentu sanatoriu despre posesiunile Kineziloru de Rusioru, în care tóte nobilii din Ardealu se numescu numai: nobili; éra nu și nobili magiari, ori natiune magiarésca; și pe dreptu, pentruca nici ca ar fi fostu cu cale, se se numésca: magiari nobilii rumanii

a) Caci, candu s'ar fi numitu nobilii rumanii magiari, atunci nobilitatea lor nu ar fi fostu pretiuita, stralucita și remuneratiune, ci ar fi fostu pedépsa mare prin care rumanulu pentru merite stralucite, pentru sacrificie puse pe altariu patriei, pentru eroismu, pentru fapte inalte și maretie saru fi desbracatu de ornamentulu seu celu frumosu natiunale, de numele celu gloriosu rumanu și în contra dreptului naturei s'ar fi scosu din céta dulciloru sei frati romani.

b) Caci nice legile tieriei unguresci de pre tempulu despre care scrie D. K. L. în privinti'a nobilitarei rumanilor nu au pretinsu, ca nobilulu rumanu pentru nobilitatea s'a se se lapede de cele mai scumpe și mai frumoése ornamente și însusiri natiunale adeca: se'si lase numele, natiunea, limba și legea s'a, odórele cele scumpe natiunale, fara de care rumanu cu pele de cane magiara e bastardu și urgisitulu lunei.

c) Caci nobilimea Ardealului, natiunele domitorie din elu, nu sau comasatu în o natiune magiara, ci au formatu 3 natiuni destinsu: natiunea nobililoru, secuilor și a sasilor (cum scie bine si D. K. L. din sute de documente, numai se vrea a sci), care natiuni nu sau numitu: magiari, prin urmare dara nici nobilii rumanii nu sau numitu: magiari, ci nobilii și uneori nobilii frati, precum putemu vedé si din compilate pag. 1 titulu 1 artic. 9 unde aflamu aceste: „Episcopii rumanii au adusu asia incomoditate unor frati nobilii, dintre carii sunt în cetca aceiasi.“ („Az oláh püspökök is hoz-

tak oly alkalmatlanságokat bé némely nemes atyánk fainak, kik közül azon a sectán vannak“), aorea nobilii de rumanu sau numitu chiaru rumani si nu sau numitu: magiari precum putemu vedea din mai multe documente si anume din Kovacich (res Ung. scriptores min. pag. 28) unde dice: „Magnum istius regis (Mathiae) obstaculum est, quod cum genus ducat a Janus, qui non erat nobilis hungarus, sed valahus, („Mare pedeca e regelui acestui (Mathia) ca se trage dela Ioanne, care nu era nobilu unguru, ci rumanu; din unu documentu din 1399 la Fejér vol. II. 719, unde se afla aceste: „nobiles tam Hungari, quam Valachi in Huniad constituti,“ si din articulu alu 7-lea al Dietei la Turda tienuta in anu 1540 — unde se scrie: „Si acésta trebue se se intieléga si se se tiena si despre nobilii rumani asia, ca nobilu rumanu, ca si nobilii unguri, si adevierirea si depunerea juramentului premisa se o faca si se o implinésca.“ („Et hoc idem etiam de Valachis nobilibus est intelligendum, atque tenendum, ita tamen, ut Valachus ipse nobilis, cum Hungaris nobilibus, et verificationem, et iuramenti depositionem praemisam facere, paragereque teneatur“ (la Simigian livr. I. Hist. p. 203), asia fiindu, cu tóte siguritatea credu, ca nobilii de rumanu nu sau numitu: magiari, ci nobili si uneori nobili rumani; si deodata sum convinsu cumca rumanii in Ardealu ca rumani si nu ca magiari au avutu locu in adunarea tienuta in Belgradu la a. 1290, precum putemu vedea din cuvintele lui Andreiu alu 3-lea regele Ungariei, care despre acesta adunare asia graiesce: „Cum nos universis nobilibus, Saxonibus, Siculis, et Olachis in partibus Transsilvanis apud Albam-Juliam pro reformatione, status eorum congregationem, cum iis fecissemus ab eisdem nobilibus, Saxonibus, Siculis et Olachis diligenter inquiri fecimus, si dictae possessiones Fogaras, et Zombothel ad ipsum magistrum Ugrinum dignoscuntur iuste, et legitime pertinere (originalulu acestoru citate se póte ceti in Archivu Capit. dela Alba-Julia in Miscel. cist. 3 fasc. 3 n. 8.) —

Si supui cu tóta convingerea, cumca rumanii in Ardealu au avutu ca rumani dupa cum trebue se si aiba drepturi politice, si ca rumani, eara nu ca magiari au incursu la alegerea domnului Ardealului precum aflamu scrisu in Cosmografi'a lui Sebastianu Munster, care scrie, cumca domnu Ardea-

lului se alegea de 3 limbi: de catra secui, rumani si theotoni: „Reges Hungariae multo tempore gubernarunt Transsilvaniam per subordinatum illuc provincialem praefectum, quem lingua sua vocaverunt Voivodam, is autem eligi consuevit a tribus linguis: Ceculis, Valachis, et Theutonibus, eratque locumtenens Regis, quin et quidam eorum ad regiam venerunt dignitatem, id quod patet ex Corvino Mathia.

Hatiegu, in 20. Ianuariu 1860.

Gavriile Popp m. p.,  
vicariu.

Dintre muntii apusení, 31. Dec. 1859,

### **Libertate de tipariu si folosirea ei.**

S'a disu de-una-di in acésta Gazeta, cumca in Austria s'ar fi mai relasatu córdele tipariului, sica acum resuffa mai usioru dinariile — séu pe franc. jurnalele — si si alte scrieri periodice. Si eata ca acea disa o aflamu deplinu adeverita, déca citimu cu luare aminte mai vertosu cele scrise si publicate de priu Ungaria. Acolo magiarii\*), scriu, si lucra in tóta privinti'a cu destula libertate, dara deodata si cu o taptica mai puterósa, de catu atunci, pe candu se apucasera asi reforma lucrurile natiunei numai tenerimea si juratii din Pesta cu asia poreclitii fanatici, caci acum lucra potentii magnati, prelatii si barbati de statu la cea ce perdusera celi de antaii; cu tóte ca ii, magiarii nece in trecutii 10 ani, vedienduse restrinsi de impregiurarile tempului, nu dormira, dara nece si ostenira puterile mintei si ale animei cu certe de lana caprina, cu

\*) Se pare, ca magiariiloru intr'alte limbe le ar mai placé a se dice numai unguri dupa hungarus, pentruca cu acestu numai patrioticu, credu a imbraciosia pe tóte nationalitatile Ungariei, inse hungarus si hungari vorbeau limba latina, acea imbraciosia pre toti, si o imbraciosiau toti, eara lapelandu-o acésta toti, recuru fiacare la a sa propria: romanulu si slavulu in tocma ca si magiarulu, si care are dreptu? si de unde? a si impune limba sa altui!

Ref.

atata mai pucinu se magulira cu tandale scilpitiose, copilaresci, séu se legunara in sperantie desierite, puse nu sciu in cine? si pentru ce? séu se fi increditu cauza si sórtea sa barbatiei si energiei unui, oarui se-i fi lucratu dieci in contra cu puteri mai mari, ci densii si reclusera si si reinoira puterile pe tempulu benevenitu — carele nece ca intardia indelungu — cu studiulu, si cu cultura limbei sale si cu insuflarea spiritului nationale (nervii de viétia a oricarei natiuni) si asia dicundu cu inturnarea acestoru in anima poporului prin scólele mari si mici, reali si scientifice, cari si le infiintara si reformara in anii trecuti prin colucrarea mai multoru si asia dicundu, a tutoru, cari cu mintile, cari cu pungile si fara destingere de confesiune, ca s'au vediutu preuti catolici contribuindu la redicarea de scóle protestante si impartasienduse la bucuria deschiderei acestora. Altii eara s'au apucatu de studiulu istoriei si al drepturilor nationale, si acum prevediuti cu aceste scuturi (paveze) neinfrense si reimputeriti se scola, ca se cuprinda si se cuprinda totu, ce avusera si n'avusera; — si

Spre acésta se folosescu de eliberarea tipariului. infaciosiandu-si drepturile si starea sa inaintea popóreloru Europei, ca se si castige simpatia si sprijinulu celor mari si tari; si anumitu a lumii protestante prin cele ce lucra si publica din tóta Ungaria despre beserica reformata si autonomia ei facia cu patentea din 1. Septembrie, eara a natiuniloru cu intonarea incercariloru facute spre introducerea limbei magiare in universitatea de Pesta. Inse de aceste, séu cum se folosescu magiariei si altii cu libertatea tipariului, amu puté noi dice si scrie catu de multe, dara e intrebarea: óre? si cum ne folosimu noi romanii cu aceea? pentruca dóra si noi avem beserica, inca desfacuta in doue, din cari una trecú in restempulu celu mai deaprópe prin straforme importante, cari póte inca nu si-au ajunsu capetulu loru si despre acele pene acum erau liertate numai laudele, déca nu vreai a tacé, séu a casiuna purtari pe la icóne a redactoriului publicatoriu, si noi avem una natiune, care cu tóte ca inimicii dupa iinjugarea-i de vécuri mai diece, o tieneau de nulla, totusi ea areta cu fapta, ea inca mai pórtá esentia de viétia in vine-si, si nece despre acésta nu puteai face vorba multa,

pene se lucra la crearea unei natiuni politice in loculu celoru mai multe genetice.

Fia-ne dara obieptulu insemnariloru nóstre mai antaiuu beserica romanésca cea trecuta prin straforme, séu beserica rom. unita.

## НЕЧЕСИТАТЕА КЛЕРЪЛЪИ ДН СОЧИЕТАТЕ,

ши

Невоиа де пзнереа са дн адевзрата кале а сортиреї сале. Де архимандритълъ Неофитъ Скриванъ шчл. Іашіі, типографіа Бъчмълзі романъ (1859.)

(Capetu din Nr. tr.)

2) Цінереа синодълзі дистриктълъ (протопопалъ).

Къндъ есте determinatъ съ се цинъ синодъ дистриктълъ, протопопълъ днштиндэзъ пе тоді парохіи къ 15 zile mai днаинте Ачештия факъ адецериле депзтацілоръ дн синодеle парохіале, ши къ протокобеле адецерилоръ се арагъ ла зиза determinatъ ла протопоплатъ.

Депъ съпта літэргіе мемврїї пресинді се адзпъ ла локълъ destinatъ пентръ цінереа шединелоръ. Протопопълъ саъ локодиторъ Іаї чітеште Іиста парохіилоръ, ши провóкъ пе мемврїї адзпаці съ'ші алэгъ пе виче-прешединте, 12 комисарі, 2 саъ май мълці секретарі. Ачесте адецері се факъ prin граѣ ши кѣтъ се поате май сиплз.

Виче-прешединтеле къ комисаріи черчетэзъ протоблеле парохіилоръ къ адецериле депзтацілоръ ши ле днсемнэзъ ла протоколълъ синодълзі къ обсервэчнїле че сокотескъ а фї де тревзіндъ, апої длъ чітескъ днпайнтеа синодълзі. Нічі парохіи нічі депзтаціи мїренї аї вр'неї парохіи нз потъ ліпеї фъръ касъ вїнекзвплататъ. Каска ліпсіріи тревзе днсемнатъ ла протоколъ. Парохіи дн касе вїнекзвплатате де а нз пзтеа венї, потъ съ'ші тримітъ съвстїтэці, депзтаціи нз. Ла синодълзі дистриктълъ тревзе тотъдеазна съ фїе челъ пздінъ 2/3 дин тоді мемврїи синодълзі спре а пзтеа конкїде чева.

Консітзіндэсе синодълъ аша, се днченъ Ізкръпїле съпъ атрївэтеле сале.

Ла адецереа протопопълзі консісторїзлзі дистриктълъ ши а депзтацілоръ ла синодълъ епархіалъ ши мї-

трополитанѣ, се пѣрчеде кѣ модзлѣ зрѣторѣхъ. Прешедѣнтеле припъ знѣ кѣвѣнтѣ дештѣптѣ Ізарѣа аминте а синодзлѣ асѣпра калѣтѣцѣлорѣ че се черѣ дела кѣтаре дерѣгѣторѣхъ висерѣческѣ алѣ кѣрѣхъ локѣ е вакантѣ, шѣ лѣлѣ провѣокѣ ка съ алѣгѣ не челѣ маѣ демнѣ. Фѣкаре мемѣрѣ алѣ синодзлѣ арѣ дрептзлѣ де а се декѣара лѣверѣ.

Дѣлѣ фѣнитзлѣ декѣарѣчѣнѣлорѣ прешедѣнтеле саѣ вѣче-прешедѣнтеле чѣтеште лѣста мемѣрилорѣ прѣсѣнѣцѣ, шѣ провѣокѣ съ скрѣе не о чѣдзлѣ нѣмеле ачѣлѣа не карѣ воеште съ'лѣ алѣгѣ, шѣ кѣндѣ есте кѣматѣ дѣлѣ лѣста синодзлѣ, лѣлѣ пѣне дѣтр'о зрѣлѣ. Дѣлѣ че аѣ вѣотатѣ тоѣцѣ, прешедѣнтеле скѣоте чѣдѣлеле шѣ ле нѣмѣтѣрѣ ка съ вазѣ дакѣ сѣнт токмаѣ атѣгеа кѣцѣ вѣотаторѣ сѣнт прѣсѣнѣцѣ, апоѣ ле чѣтеште кѣте зна шѣ ле аратѣ не рѣндѣ ла чеѣ 12 комѣсарѣ. Секретарѣ дѣсѣмнѣзѣ не кѣте о лѣстѣ нѣмеле алѣшѣлорѣ, маѣ не зрѣлѣ ле нѣмѣтѣрѣ шѣ чѣтескѣ рѣсѣлтатзлѣ дѣнаѣнтеа синодзлѣ. Челѣ че арѣ маѣорѣтатеа абсолѣтѣ, есте алѣсзлѣ.

Кѣндѣ н'ар ешѣ маѣорѣтатеа абсолѣтѣ, се вѣотѣзѣ де поѣ де атѣгеа орѣ пѣлѣ кѣндѣ есе ачѣста. Кѣндѣ с'ар дѣлѣтѣмла егалѣтате де вѣотѣрѣ дѣтре доѣ саѣ маѣ мѣлѣцѣ, се вѣотѣзѣ де поѣ асѣпра челорѣ кѣ вѣотѣрѣ егалѣ, дѣсѣ кѣндѣ шѣ а треѣа орѣ с'ар наште егалѣтате, се арѣпѣкѣ сорѣцѣ.

Протоколѣлѣ алѣцѣрѣ сѣвскрѣсѣ де прешедѣнте, в. прешедѣнте, комѣсарѣ шѣ секретарѣ се трѣнѣте ла епѣскопѣ спре дѣлѣтѣрѣеа алѣшѣлорѣ. Протоколѣлѣ депѣтацилорѣ алѣшѣ ла синодзлѣ епархѣалѣ саѣ мѣтрополѣтанѣ, се дѣ дѣлѣ мѣна депѣтацилорѣ карѣ 'лѣ прѣсѣнтѣзѣ синодзлѣ рѣспѣктѣвѣ спре лѣдѣнѣмарѣа лорѣ. — Есте де дѣсѣмнатѣ кѣ ла алѣцѣрѣе мемѣрилорѣ конѣсѣторѣалѣ шѣ алѣ депѣтацилорѣ се нѣоте вѣота де одатѣ асѣпра маѣ мѣлѣторѣ нѣме адекѣ кѣцѣ сѣнт де алѣсѣ.

Дѣлѣ тоѣе челѣделатѣ лѣкрѣрѣ, че кадѣ дѣлѣ сѣфера синодзлѣ дѣстрѣктзлѣ, се пѣрчеде сѣмплѣ, дѣчѣсѣнѣлѣ се факѣ кѣ знанѣнѣтате саѣ маѣорѣтатеа де вѣотѣрѣ, шѣ нѣмаѣ кѣндѣ маѣорѣтатеа н'ар нѣтеа съ се стѣмѣ сѣмплѣ, се пѣрчеде ла вѣотаре формалѣ.

Дѣлѣ касзлѣ де а вѣнѣ врѣнѣ мемѣрѣ алѣ синодзлѣ сѣнтѣ жѣдѣкатѣ, атѣнѣчѣ се дѣцѣлѣе кѣ ачѣста нѣ арѣ вѣотѣ дѣлѣ синодѣ, чѣ нѣмаѣ дрептзлѣ де а се ашѣра.

3) Цѣнерѣа синодзлѣ епархѣалѣ (епѣскопѣалѣ).

Кѣндѣ есте съ се цѣнѣ синодѣ епархѣалѣ, епѣскопѣалѣ саѣ лѣкѣсѣнѣлѣ лѣлѣ дѣнѣштѣнѣцѣлѣ маѣ дѣнаѣнте кѣ о лѣнѣ де лѣлѣ де тоѣе глѣрѣзлѣ, ка съ се факѣ алѣцѣрѣе депѣтацилорѣ пѣнтрѣ синодѣ. Парѣхѣилѣ алѣгѣ не

депѣтациѣ лорѣ ла сѣноѣделе дѣстрѣктзале (парѣхѣзлѣ кѣ знѣ мѣреанѣ); сѣноѣделе дѣстрѣктзале алѣгѣ не депѣтациѣ лорѣ ла синодзлѣ епархѣалѣ (прѣтопѣнѣлѣ кѣ 2 прѣоѣцѣ шѣ 3 мѣренѣ), дѣлѣ нѣрма прѣскрѣсѣ. Ачѣстѣа ла зѣа дѣтермѣнатѣ се аратѣ ла епѣскопѣатѣ. Дѣлѣ сѣнта лѣтѣрѣе мемѣрѣ прѣсѣнѣцѣ се адѣлѣ ла локзлѣ дѣстѣнатѣ пѣнтрѣ цѣнерѣа шѣдѣнѣцѣлорѣ. Епѣскопѣалѣ саѣ локзѣнѣторѣзлѣ лѣлѣ чѣтеште лѣста дѣстрѣктѣлорѣ прѣтопѣнале, шѣ провѣокѣ не мемѣрѣ адѣзнаѣ съ 'шѣ алѣгѣ не вѣче-прешедѣнте, 12 комѣсарѣ, 2 саѣ маѣ мѣлѣцѣ секретарѣ.

Ачѣсте алѣцѣрѣ се факѣ припъ граѣс шѣ кѣтѣ се нѣоте маѣ сѣмплѣ.

Вѣче-прешедѣнтеле кѣ комѣсарѣ черѣчѣтѣзѣ прѣтоколѣле сѣноѣделорѣ дѣстрѣктзале кѣ алѣцѣрѣе депѣтацилорѣ, шѣ ле дѣсѣмнѣзѣ ла прѣтоколѣлѣ синодзлѣ епархѣалѣ кѣ рѣфлѣсѣсѣнѣле че сокѣтескѣ а фѣ де трѣвѣнѣцѣ, апоѣ лѣлѣ чѣтескѣ дѣнаѣнтеа синодзлѣ. Нѣчѣ прѣтопѣнѣ, нѣчѣ депѣтациѣ прѣоѣцѣ саѣ мѣренѣ нѣ потѣ лѣпѣцѣ фѣрѣ кѣзѣсѣ вѣнекѣвѣнтатѣ. Кѣзѣа лѣпѣсрѣе трѣвѣ дѣсѣмнатѣ ла прѣтоколѣ. Прѣтопѣнѣ дѣлѣ кѣзѣе вѣнекѣвѣнтате де а нѣ нѣтеа вѣнѣ, потѣ съ'шѣ трѣнѣтѣ сѣвскрѣсѣнѣцѣ, депѣтациѣ, нѣ.

Ла синодзлѣ епархѣалѣ трѣвѣе тоѣдѣазна съ фѣе челѣ нѣнѣнѣ  $\frac{2}{3}$  дѣнѣ тоѣе мемѣрѣ синодзлѣ спре а нѣте конѣсѣде чева; ла алѣцѣрѣеа де епѣскопѣ, трѣвѣе съ фѣе де факѣ челѣ нѣнѣнѣ  $\frac{3}{4}$  дѣнѣ тоѣе мемѣрѣ. Конѣсѣтѣнѣдѣсе синодзлѣ аша, се дѣчѣсѣ лѣкрѣрѣе дѣлѣ атрѣвѣтеле еале.

Ла алѣцѣрѣеа епѣскопѣалѣ, конѣсѣторѣзлѣ епѣскопѣалѣ, шѣ а депѣтацилорѣ ла синодзлѣ мѣтрополѣтанѣ, се пѣрчеде кѣ модзлѣ зрѣторѣхъ. Прешедѣнтеле припъ знѣ кѣвѣнтѣ дештѣптѣ Ізарѣа аминте а синодзлѣ асѣпра калѣтѣцѣлорѣ че се черѣ дела кѣтаре дерѣгѣторѣхъ висерѣческѣ алѣ кѣрѣхъ локѣ е вакантѣ, шѣ 'лѣ провѣокѣ съ 'шѣ алѣгѣ не челѣ маѣ демнѣ. Фѣкаре мемѣрѣ алѣ синодзлѣ арѣ дрептзлѣ де а се декѣара лѣверѣ. Дѣлѣ фѣнитзлѣ декѣарѣчѣнѣлорѣ, прешедѣнтеле саѣ вѣче-прешедѣнтеле, чѣтеште лѣста мемѣрилорѣ прѣсѣнѣцѣ, шѣ'и провѣокѣ съ скрѣе не о чѣдзлѣ нѣмеле ачѣлѣа не карѣ воеште съ алѣгѣ, шѣ кѣндѣ есте кѣматѣ дѣлѣ лѣста синодзлѣ, лѣлѣ пѣне дѣтр'о зрѣлѣ. Дѣлѣ че аѣ вѣотатѣ тоѣцѣ, прешедѣнтеле скѣоте чѣдѣлеле шѣ ле нѣмѣтѣрѣ, апоѣ ле чѣтеште кѣте зна шѣ ле аратѣ не рѣндѣ ла чеѣ 12 комѣсарѣ.

Доѣ секретарѣ дѣсѣмнѣзѣ не кѣте о лѣстѣ нѣмеле алѣшѣлорѣ, маѣ не зрѣлѣ ле нѣмѣтѣрѣ, шѣ чѣтескѣ рѣсѣлтатзлѣ дѣнаѣнтеа синодзлѣ. Челѣ че арѣ маѣорѣтате абсолѣтѣ, есте алѣсзлѣ. Кѣндѣ н'ар ешѣ маѣорѣтатеа

авсолетъ, се вотѣзъ де поѣ де атѣтеа орї пѣлзъ кѣндѣ есе ачѣста.

Кѣндѣ с'ар дѣтѣмла егалїтатеа де вотѣрї дѣтре дої саѣ маї тѣлді, се вотѣзъ де поѣ асѣпра челорѣ кѣ вотѣрї егале, дѣсѣ кѣндѣ шї ла а треїа вогаре с'ар наште егалїтате, се арѣнкъ сорді. Протоколѣлѣ адецерїї сѣвскрїсѣ де прешедїнте, вїче-прешедїнте, де комїсарї шї секретарї, кѣндѣ алесѣлѣ есте епископѣ се трїмїте кѣ о репресѣнтѣчѣне формалѣ ла дѣмперѣторїзлѣ спре дѣтѣрїре саѣ денѣмїре; дѣмператорїзлѣ трїмїте денѣмїреа ла сїнодѣ прїн рескрїптѣ, дѣ челѣ маї скѣртѣ тїмпѣ, дѣсѣ дѣ тотѣ модѣлѣ дѣ спацїї де 3 лѣнї де зїле. Ла венїреа денѣмїрїї се стрѣнѣе сїнодѣлѣ шї епископѣлѣ алесѣ шї денѣмїтѣ се ординѣзъ дѣпѣ рїтѣлѣ прескрїсѣ.

Кѣндѣ алемїї сѣнт консісторїалї, протоколѣлѣ адецерїї кѣ о комїтївѣ се трїмїте де епископѣ ла гѣвернѣ спре кѣпшїтїнѣ; кѣндѣ сѣнт денѣтацїї ла сїнодѣлѣ мїтрополїтанѣ, се дѣ дѣ маїна денѣтацїїорѣ карї дѣлѣ пресептѣзъ сїнодѣлї мїтрополїтанѣ спре леѣїтїма-реа лорѣ.

Дѣ тотѣ челелалте лѣкрѣрї але сїнодѣлї, се прѣ-chede сїмплѣ, децїсіонїле се факѣ кѣ знанїмїтате саѣ маїорїтатеа де вотѣрї, шї нѣмаї кѣндѣ маїорїтатеа н'ар пѣтеа сѣ се стїне сїмплѣ, се треche ла вогаре формалѣ.

Дѣ касѣлѣ де а венї вр'ѣнѣ метѣрѣ алѣ сїнодѣ-лї сѣнтѣ жѣдекатѣ атѣнїї се дѣдеде кѣ ачѣста н'аре вотѣ дѣ сїнодѣ, чї нѣмаї дѣптѣлѣ де а се апѣра.

4) Цїнереа сїнодѣлї мїтрополїтанѣ (ар-хіепископѣлѣ).

Кѣндѣ есте сѣ се цїнѣ сїнодѣ мїтрополїтанѣ, ар-хіепископѣлѣ саѣ локацїїторїзлѣ лѣї дѣштїнѣзѣ маї дѣнаїте кѣ 3 лѣнї де зїле пе тодї епископїї шї ачѣстїа кѣ 2 лѣнї де зїле пе тотѣ клерѣлѣ лорѣ ка сѣ се факѣ адецерїле пентрѣ сїнодѣ. Парохїїле алегѣ пе денѣтацїї лорѣ ла сїнодѣле дїстрїктѣале (парохїлѣ кѣ знѣ мїренѣ), Сїнодѣле дїстрїктѣале алегѣ пе денѣтацїї лорѣ ла сїнодѣлѣ епархїалѣ (протопопѣлѣ кѣ 2 преодї шї 3 мїренї) шї ла сїнодѣлѣ мїтрополїтанѣ (протопопѣлѣ кѣ 1 преотѣ шї 2 мїренї), Сїнодѣле епархїале алегѣ пе денѣтатѣлѣ лорѣ ла сїнодѣлѣ мїтрополїтанѣ дѣпѣ норма прескрїсѣ. Епископїї, протопопїї шї денѣтацїї ла зїаа дѣтермінатѣ се араѣ ла мїтрополїе. Дѣпѣ сѣнта лїтѣргїе, метѣврїї, пресїндїї се араѣ ла локалѣ дѣстїнатѣ пентрѣ цїнереа шедїнѣелорѣ.

Архіепископѣлѣ саѣ локацїїторїзлѣ лѣї чїтеште лї-ста епархїелорѣ шї а протопопїатѣелорѣ, шї пробѣкѣ пе

метѣврїї адѣзнацїї сѣшї алегѣ пе вїче-прешедїнте, 12 комїсарї, 2 саѣ маї тѣлді секретарї. Ачѣсте адецерїї се факѣ кѣлѣ се поѣте маї сїмплѣ.

Дѣ челелалте се прѣchede дѣтокмаї ка дѣ сїно-деде епархїале. Адецереа де мїтрополїтѣ се трїмїте кѣ о репресѣнтѣчѣне формалѣ ла дѣмперѣторїзлѣ спре дѣтѣрїре саѣ денѣмїре. Дѣмператорїзлѣ трїмїте денѣ-мїреа прїн рескрїптѣ ла сїнодѣ, дѣ челѣ маї скѣртѣ тїмпѣ, дѣсѣ дѣ тотѣ модѣлѣ дѣ спацїї де 3 лѣнї де зїле. Ла венїреа денѣмїрїї се стрѣнѣе сїнодѣлѣ, шї мїтрополїтѣлѣ алесѣ шї денѣмїтѣ се ординѣзъ дѣпѣ рї-тѣлѣ прескрїсѣ, дакѣ н'аѣ фостѣ епископѣ, дарѣ дакѣ аѣ фостѣ епископѣ, се инѣтадеазѣ.

Brasov, 1. Marti 1860.

— *Timpu si Murgii,*

„*A m i c u l u s c ó l e i,*“

Petrecuram cu griji si sperantie, ca nici odata, si noi aici o iérna intréga italiana fora ca se fi fostu cineva silitu a'si ascunde vreodata de aspri-  
mea aerului extremitatile espuse contactului ele-  
mentaru, si eata ca in lun'a lui Martiusioru, (pri-  
m'a luna a anului Romuleanu dupa numele tataseu,  
Dieului Marte) care ne e puntea trecerei din iérna  
in primavéra, isi reapuca acum mai antaia franele pu-  
tereї sale despotice si de odata ne vedemu acuma  
cu néua mai de un cotu urmata de un geru domolu,  
care inse gonitu de sórele inaltiatu catra crangulu  
pamentului nu mai are perspective de a remané  
indelungu asia despotu, ci deodata cu apropiarea  
sórelui de zenitul nostru va disparé, ca si omulu  
celu bolnavu de móрте, fora putere de víetia in  
corpu. —

Estmodu decurgu impregiurarile si cu domni-  
rea fericirei popóreloru; unde cultur'a loru ajunge  
la culminatiune, se topesce dinaintea ei orce sórte  
aspru amarita, si portile infernului, déca nu adi mani,  
i se deschidu spre a lu preface intrunu campu eli-  
seicu, pentru care strabunii nostrii se arma cu ver-  
tute militare si gloria de fapte eroice. —

Romanulu e eredele civilizatoriloru lumei, ai  
anticiloru nostrii protoparinti, caroru tóte natiunile,  
ce veniau inaintea loru suptu nume de barbari, isi  
multiamescu plus minus starea culturai si a civili-  
tatii sale, cu care incaleca acum prestó popórele

ingenunchiate suptu stravitórele urmari ale peccatoru vechi, a le letargiosului intunerecu, a le pismei, discordiei, lucşului si degenerarei dela spiritulu celu inaltiatu odata preste orizontulu fapteloru. — Spre a face volnicia iernii nepotintósa de a ne strica sanetatii ne pregatimu bine de timpuriu cu vestminte, care ne sustienu caldur'a la trupu si nu lasa gerulu se intre acolo, unde ne póte strica, dupa natur'a lui: — asia ne preservéza si cultur'a si luminarea spiritului de orce periculu, pentrucu ei e acesta lesne de prevediutu, si acolo, unde altii órbeca. Dupa cum credea romanii, ca e buha (buvnítia) simbolulu petrundietatiei cace ea nóptea vede bine, candu altii orbeca, si o venerara de laturea Minervei in ordine cu cocosiulu vigierei si scutulu minervalu, asia se o privimu si noi. —

Miscarea fora incetare invinge orce nedumecire de geru, tocma precum invinge si progresulu si viosiea in imperiulu progresului orce amenintiare de apunere séu cadere. — Eata dara ca tóta fericirea depinde dela braciele nóstre, cu care vomu rescumpera pretiulu culturai; si noi, cei ce avemu a ne lauda si cu literatur'a mostenita dela strabanii romani, avemu si din privint'a acést'a celu mai avantajosu dreptu a ne mai redica cerbicele cele batucite de apasările juguriloru portate, cautandu totu mai la inaltime, pentru care suntemu creati, eara nu totu plecati la pementu, dupa cum suntu create numai animarile a fi, cum canta strabanulu Oratiu: „Pronaque cum spectent animalia cetera terram, Os homini sublime dedit coelumque tueri Jussit, et erectos ad sidera tollere vultus,“ Romanesce: „Candu celelalte animari la pamentu sunt create cu faci'a,

Omului facia sublimai doná si la ceruri se caute Ei demandá, sesi inaltia sprencenele susu catra stele.“

Asia, si apoi ajutandune noi pre noi si cerulu ne va ajuta. — Deci inainte cu totii intru tóte si pentru toti, care cu ce póte, cace nime nu sau nascutu cu privilegiulu misiunei pe frunte, ci fiacarele e detoriu a'si imulti talentele luate in daru dela natura si nobilate prin sciintia, arta si esperientia pe campulu acelei misiuni, pe care se simtiesce mai aprópe chiamatu a arunca o pétra, care de fundamentu ad. cei cu talente geniali, care de parati si chiaru si de impluturile lacuneloru, numai cementulu, spiritulu ce da viétia, se fia unulu si acelasi. — Asia dara incepundu chiaru

dela Mugurii de Aradu, cace din muguri esu florile si din acestea fructele, se stamu strambu si se judecamu dreptu, déca facuramu sarita dela iérna la literatura, — au n'avemucuentu de a ne reversa si in bucurii, candu vedemu, cadupa oiérna a vietii nóstre nationale atatu de arctica si antarctica pentru cultura, in catu pe unde esu acum muguri de flori si frupte romane, incepusera numai mai eri a se usca chiaru si radacinile estoru feliu de arbori joviani, — candu vedemu, dicu, ca de pe acolo, unde limb'a romana era, si mai este inca esilata, era si mai este parasita ca unu ce dejositoriu pentru cercurile familieloru celoru mai falsificate in cultura, aflamu adi celu pucinu muguri, cari de radiele resarintelui sóre incalditi apromitu pentru o véra mai senina fructuri catu se póte spera mai manóse? — E unu mare avantajiu pentru progresulu unei natiuni, candu si junimea ei incepe de tempuriu a se initia in largulu campu alu literaturai sale, de care mai eri se rusinau antecedentii loru, si apoi fiti securi, ca ei nu voru descredita opurile cele pipaite si esite din crerii per excellentiam minervali séu apolinari, ci in totu casulu ei inca voru folosi, déca nu cu form'a, celu pucinu cu stratulu cugeteloru si alu simtiminteloru celoru mai laudabile nationali, care — dóra inca si acestea voru descredita vreunu ce?! — Asia: Macte virtute juvenus romana, opinionum enim commenta delet dies; — Larium solum sedes, ritus familiae, patrumque nostrorum gloriam matur'a exercitatione resuscitato. Scrieti, cari cum puteti mai bine, cereti sfatu si datilu unulu altuia, numai r a r a v i r t u t e se ve fia conducatóre la tóte. — Strainii sciu deosebi mugurii de frupte cópte si apoi „non omnibus datum est adire Corinthum, sed Rhodos licet. —

O Dómne! Nu desmentati numai ci si incuragiati indreptandu! — Unde ar fi Principatele cu scriitorii, déca Eliade nu lear fi strigatu ragusindu.) Scrieti baiati, cari cum puteti, — si mai adaugu: Scrieti carii cum puteti mai bine, ca deprinderea face si din aratoriu oratoru. —

**AMICULU SCÓLEI**, scriptura pedagogica de V. Romanu o vedemu esita in publicu, in prim'a brosiura, 96 pagine pentru trimestrul primu, si se póte primi dela editorulu S. Filtsch in Sibiu cu 2 fr. pe anu.

Tóte inceputele sunt grele si totusi fora cu-

ragiu de a incepe nu se realizéza nemica, precum nici atunci, candu multiimea pedeceloru infrange curagi'a de a 'ti continua misiunea — Noi nu putem a nu recomenda cu totu adinsulu sprijinirea din tóte partile a acestei scrieri, — care pe lunga unu siru bunicelu de articlii interesatori, date statistice si recensiumi ne infaciosiéza si unu stilu usioru, fluentu si o limba pe catu se póte de corecta. Invetiatorii au cea mai buna ocasiune a se folosi de opuscululu acesta, ce are de scopu inaintarea si inlesnirea culturai tenerimei. —

Eata i materiile :

„Intreprinderea nóstra. Unu eco din Ungaria. Sórtea prunciloru in paganitate. Educatiunea. Órecari barbati renumiti ai romaniloru, carii au scrisu despre educatiune. Educatiunea in scóla si acasa. De ortografi'a romana. Proverbe pedagogice. Ce se faca invetiatorulu, ca se inainteze in cultur'a sa propria? Intemeierea scólei populare. *Scóla practica*: Conversatiune cu scolarii asupra Gramaticiei. *Sciri scolare*: Statisticu. *Ordinatumi. Varietati*. Conscrierea poporului. Eco (poesia). Fructe de lectura. Cum se invétia in scólele populare de Parisu. Catra invetiatori (poesia). De intunecimea totala a sórelui 1860. Libreriile Londonului. *Recensiumi*: Gramatica romana de Gavriile I. Munteanu. Manualu de limb'a romana de G. C. Bellissimus.

## П О Е С И Ъ.

Ерамъ не върфъ де мъпте  
 Ші стамъ зимитъ дп локъ,  
 Ка пасереа не ппте,  
 Пе рѣлѣ челъ де фокъ.

Дп асѣ селінаре  
 Ші кълме мінзнатъ  
 Амѣ скосѣ инелѣлѣ, каре  
 Аманта ми лаѣ датъ.

Дамъ пѣсѣ ла окі дндатъ,  
 Мъ зитъ ка prin okianъ

Дп Davia че са латъ  
 Ја оїі лѣ Траіанъ.

Че дзлче, че врллантъ  
 Се vede цѣра хоръ,  
 Че патрїз романтъ  
 Кзпрїнѣ де знѣ аморъ.

Ах! спзнемъ фрзмзшїкъ  
 Кз пѣрлѣ азрелъ,  
 Аѣ пїе нз цї фрїкъ  
 Де че vezl дп инелъ.

Ба фрїкъ де повїе  
 Дпмї есте mie зѣлъ,  
 Дар дзте дп вѣглїе  
 Де вреаї сѣ оїі алѣ меѣ.

Де атзпчї инелѣлѣ, каре  
 Аманта ми лаѣ датъ,  
 Ші савїа чеа таре  
 Дпн мѣлѣ п'амѣ лѣсатъ.

## R o n d e a u.

Frumosa au fostu aurora vietiei mele,  
 Mareatia pe cerime se ivise.  
 Ah! multe, multe fórte 'mi promise  
 Ca u' nimfa petulanta 'mi surrise

Si apoi se ascunse iute p'ntre stele!  
 Aurora vietiei mele ce 'mi diimbise.  
 Ah! angerulu ce atate 'mi promise  
 Unde! unde óre se virise?!

Cautamu mahnitu cu ochi plini de gele!  
 Candu iata sórele si resarise,  
 Cu u' radia blandurelu me netedise,  
 Mi a disu: aurora ce 'mi promise,  
 Pe flori e róa, in ochi 'mi lacrimelle! . .

S. D . . n

Redactoru respundiatoru  
**Iacobu Muresianu.**

Editiunea: in tipografia lui  
**Ioanne Gött.**